

Razumije se samo po sebi, da se sve do pojave novoga pravopisa treba da držimo Boranićeva Pravopisa i da pišemo *ne ću, ne ćeš, ne će*, da ne bismo stvorili pravopisnu mješavinu ili čak zbrku.

Ljudevit Jonke

VODSTVO ILI VOĐSTVO?

Nekoliko dopisnika prigovara odluci Pravopisne komisije, što je, kažu oni, umjesto dosadašnje riječi *vodstvo* propisala upotrebu riječi *vođstvo*. »Po kojim načelima riječ *vodstvo*?« pita jedan dopisnik. »Zar ste išli za tim, da nadete posredno rješenje između *vodstvo* i *vođstvo*, kako su dosad propisivali pravopisi, Boranićev i Belićev?« Drugi pak veli, da mu nikako ne ide u glavu, kako se mogao donijeti takav zaključak. A sve to oni pišu na osnovi članka »Glavni zaključci Pravopisne komisije«, koji je izišao u 3. broju prošlogodišnjeg »Jezika«.

Dakako, Pravopisna komisija i nije donijela takav zaključak, po kojem bi se mjesto riječi *vodstvo* morala pisati riječ *vođstvo*. Spomenuti su dopisnici pogrešno shvatili rečenicu na 67. strani spomenutog članka: »Slično je i s glasom *d* ispred *s*, pa se ondje, gdje se dosad pisalo *vođstvo*, napušta dosadašnje pisanje i prelazi na *vodstvo*.« To drugim riječima znači, da će se ondje, gdje se dosad pisalo *vodstvo*, i dalje pisati *vodstvo*. A onima, koji poznaju prostranstvo izgovora i pisanja spomenutih riječi, bit će jasno, da se to radi o zapadnoj (*vodstvo*) i istočnoj (*vođstvo*) upotrebi tih dviju riječi. Pravopisna komisija nije dakle tražila neko posredno rješenje, nego je oba načina odobrila, pa će oni nesmetano živjeti kao i dosad. Samo je za istočnu varijantu predvidjela pisanje *vođstvo* umjesto dosadašnjeg pisanja *vođstvo*.

Mogao bi možda tkogod zapitati, odakle te razlike i zašto takvo pisanje. Ako pogledamo u Karadžićev i Broz-Ivekovićev rječnik, vidjet ćemo, da tih riječi nema u njima. To nisu prave narodne, nego književne riječi. Jedna je stvorena s oslonom na glagol *voditi*, pa od njegova korijena *vod-* i

nastavka *-stvo* dobivamo *vodstvo*, *knjigovodstvo*, *rukovodstvo*, a druga je stvorena s oslonom na imenicu *vod* i *vođenje*, pa dakako od korijena *vod-* i nastavka *-stvo* dobivamo imenicu *vođstvo* (ali *knjigovođstvo* i *ruko-vođstvo*!). Ako se na tako stvorenoj imenici izvrši asimilacija po zvučnosti, što se u govoru uvijek dešava, ta imenica poprima oblik *vođstvo*. Takvo je pisanje propisao Belićev Pravopis, ali s obzirom na to, što se po takvom pisanju imenica suviše udaljuje od svoga korijena *vod*, mnogi su je leksikografi (Ristić-Kangrga, Benešić, Deanović) i poslije toga radije pisali *vodstvo*. A Pravopisna se komisija između *vodstvo* i *vođstvo* odlučila za *vodstvo* po onom istom načelu, po kojem se piše *sudstvo*, *sredstvo*, premda se izgovara drugačije, t. j. Pravopisna je komisija zaključila, da se ni *d* kao ni *đ* ne mijenjaju ispred suglasnika *s* u suglasnik *ć* i *t*.

Zadržao sam se malo dulje na tom slučaju, jer nije ovo prvi put, da ljudi dolaze do pogrešnih zaključaka prebrzim čitanjem nekoga teksta. Da su spomenuti naši dopisnici onaj tekst na str. 67. polaganije i pažljivije pročitali, ne bi se uzalud uzrujavali zbog zaključka, koji nije donesen onako, kako se njima učinilo.

Ljudevit Jonke

DA LI TUNEŽANIN, TUNIŽANIN ILI TUNIŠANIN?

U svom osvrtu »Doslovno prevođenje s engleskog jezika« (»Jezik«, br. 1., godište 1957./8.) napisao je drug Željko Bujas, između ostaloga, i ovo:

»Engleskim utjecajem može se, po mome mišljenju, protumačiti, što umjesto *Tunižani*, što bi bilo prirodno prema *Tunis*, nailazimo na oblik *Tunežani*, prema engleskim riječima *Tunesia* (Tunis) i *Tunesian* (Tuniski, Tunižanin, Tunižanka). Odgovarajući francuski oblici jesu naime *Tunisie*, odnosno *Tunisien*. Oblik *Tunežani* je već prilično udomaćen, ali bi trebalo bar preporučivati oblik *Tunižani*.«

Istina je, da u našoj štampi nailazimo na oblik *Tunežanin*, naći ćemo i oblik *Tunižanin*, a vrlo rijetko, u najnovije vrijeme go-

tovo nikada, oblik *Tunišanin*. Ne ulazim u pitanje, pod čijim je utjecajem došlo do upotrebe oblika *Tunežanin* i *Tunižanin*, t. j. da li ćemo govoriti i pisati te riječi sa samoglasnikom *e* ili *i*, samo želim istaći, da tu postoji još jedan problem, t. j. da li ćemo govoriti i pisati te riječi sa suglasnikom *ž* ili *š*.

Naši obrazovani ljudi već poodavno, a danas i najširi narodni redovi, poznaju kao osnovni oblik tih izvedenica samo oblik *Tunis*, tako ga govore i pišu. I osnova te riječi glasi *Tunis-*, svršava se na suglasnik *s*, a ne na suglasnik *z*. Ime francuskog glavnog grada *Paris*, na primjer, naš je narod posvojio u obliku *Pariz*, dakle sa suglasnikom *z* na kraju, te mu se i osnova *Pariz-*svršava na taj suglasnik. Razumljivo je, za-

što ime stanovnika francuskoga glavnoga grada u našem jeziku glasi *Parižanin*. Ta izvedenica postala je od *Pariz-janin*, t. j. od osnove *Pariz-* i nastavka *-janin*, jer se tu izvršilo jotovanje: *z + j* dalo je *ž*. Međutim, ako se osnovnoj imenici osnova svršava na suglasnik *s*, onda *s + j* daje *š*, pa zato od *Vis* imamo izvedenicu *Višanin* (*Vis-janin*), a od *Veles* imamo izvedenicu *Veleşanin* (*Veles-janin*). Prema tome, od osnovne imenice *Tunis* izvest ćemo samo imenicu *Tunišanin* (*Tunis-janin*).

Stoga mislim, da oblike *Tunežanin* i *Tunižanin*, koji su svakako nastali pod utjecajem tuđeg izgovora, ne bi trebalo zadržati u našem književnom jeziku, kad imamo oblik *Tunišanin*, koji se tvori prema narodnom izgovoru osnovne riječi *Tunis*.

Ante Erdeljac

OSVRTI

PRAVOPISNA PRAVILA NA DISKUSIJI

Prvih dana mjeseca travnja razasлана su na diskusiju naučnim ustanovama i stručnim društvima Pravopisna pravila, što ih je izradila Pravopisna komisija na svojim zasjedanjima, o kojima su naši čitaoci obavještavani. Pravopisna pravila štampana su kao rukopis, te se ne smiju ni preštamovati ni umnožavati, dok traje diskusija, ni u cjelini ni u pojedinim dijelovima.

Matica Hrvatska u Zagrebu izdala je Pravila latinicom i ijekavski, a Matica Srpska u Novom Sadu ćirilicom i ekavski. Oba izdanja donose jednaka pravila; latinički tekst obuhvaća doduše 179 strana, a ćirilski 159 strana, ali to je samo zato, što je ćirilsko izdanje štampano manjim slovima. Stilizaciju teksta izvršili su članovi Komisije Mihailo Stevanović i Ljudevit Jonke. Na ponekim mjestima pojavljuju se doduše i neke sitnije stilske razlike, pa i nekoliko štamparskih pogrešaka, ali sve će se to izjednačiti na lipanjskom sastanku Komisije u Beogradu, gdje će se odobriti konačni tekst za štampu.

Na lipanjskom sastanku razmotrit će se i primjedbe naučnih ustanova i stručnih

društava, koje stignu sekretarijatu Pravopisne komisije pri Matici Srpskoj i Matici Hrvatskoj do kraja mjeseca svibnja. Diskusija je naime dvomjesečna, a naučnim ustanovama i stručnim društvima, koja se bave jezičnim pitanjima, razaslan je po jedan primjerak latiničkog teksta i po jedan primjerak ćirilskog teksta Pravopisnih pravila.

Pravopisnu komisiju zanimaju u prvom redu kolektivna mišljenja spomenutih ustanova i društava, ali i svaki član ustanove ili društva moći će poslati i svoje lično, obrazloženo mišljenje Pravopisnoj komisiji. U Hrvatskom filološkom društvu održana je već diskusija u lingvističkoj sekciji 17. travnja, a nekoliko će sastanaka posvetiti tome pitanju i Pravopisna sekcija Hrvatskoga filološkog društva u Zagrebu, koja se prvi put sastaje u početku svibnja te će potanko razmotriti Pravopisna pravila i formulirati o njima mišljenje društva kao cjeline.

Usporedo s diskusijom odvija se i rad na izrađivanju pravopisnog rječnika, koji će biti priključen uz pravila, po načelima, koja je postavila Pravopisna komisija. I